

Uitvoer naar N11-landen boven EU-gemiddelde

INTERNATIONAAL

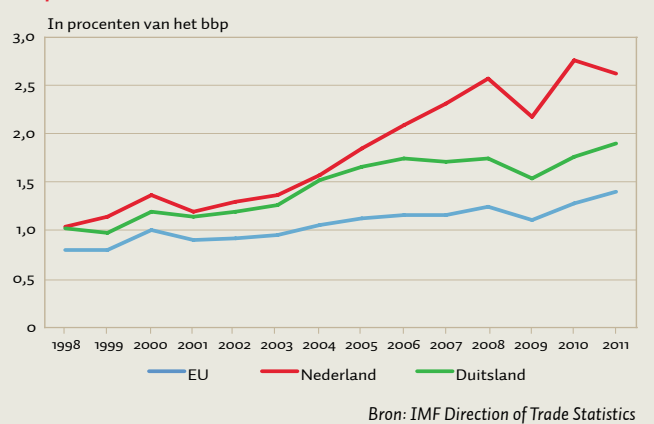
Het zwaartepunt van de wereldhandel verschuift steeds meer naar opkomende economieën. De Wereldbank publiceerde in januari in haar *Global Economic Prospects* dat het handelsvolume tussen opkomende markten en ontwikkelingslanden (EMDE's) voor het eerst in de geschiedenis hoger is dan de handelsstroom van EMDE's naar ontwikkelde landen. De uitvoer van ontwikkelde landen naar EMDE's stijgt echter ook gestaag. Daarnaast raamt het Internationaal Monetair Fonds in zijn *World Economic Outlook* update van januari een relatief hoge economische groei van 5,5 procent voor opkomende markten en ontwikkelingseconomieën, tegen een groeiraming van 1,4 procent voor ontwikkelde economieën. Het is voor Nederland als exportland belangrijk om aansluiting te vinden bij deze landen.

Vaak wordt in deze context gekeken naar de BRIC-landen: Brazilië, Rusland, India en China. Nederland exporteert in 2011 2,9 procent van het bbp naar deze landen. De bedenker van de term BRIC, Goldman Sachs-bankier Jim O'Neill, heeft buiten deze vier landen een lijst van elf potentiële groeikernen samengesteld (de N11). Deze elf landen zijn Zuid-Korea, Iran, Mexico, Filippijnen, Turkije, Indonesië, Egypte, Nigeria, Pakistan, Vietnam en Bangladesh.

Uit de figuur blijkt dat de Nederlandse uitvoer naar N11-landen als percentage van het bbp tot 2004 nabij de Duitse uitvoer lag. Tussen 2004 en 2011 is de Nederlandse uitvoer naar N11 landen met 1 procentpunt relatief sterk gestegen naar 2,6 procent bbp, terwijl de Duitse uitvoer naar deze landen met slechts 0,4 procentpunt steeg. Duitsland en Nederland liggen ruim boven het EU-gemiddelde van 1,4 procent bbp in 2011.

Voor zowel Nederland als Duitsland is de waarde van de uitvoer naar Turkije met 0,8 procent bbp het grootst van alle N11-landen. De groeiversnelling van de Nederlandse uitvoer tussen 2004 en 2008 wordt echter met name veroorzaakt door de uitvoer naar Mexico en Nigeria. De Nederlandse uitvoer naar deze landen steeg tussen 2004 en 2008 respectievelijk 0,28 procent bbp en 0,18 procent bbp, tegen een stijging van 0,05 procent bbp voor de Duitse uitvoer naar beide landen. Voor zowel Nigeria als Mexico wordt een groot deel van de Nederlandse uitvoer verklaard door activiteiten in de oliesector. ■ **JESPER HANSON** (MINISTERIE VAN FINANCIËN)

Export naar N11-landen

Levensverzekeraars varen vaste koers

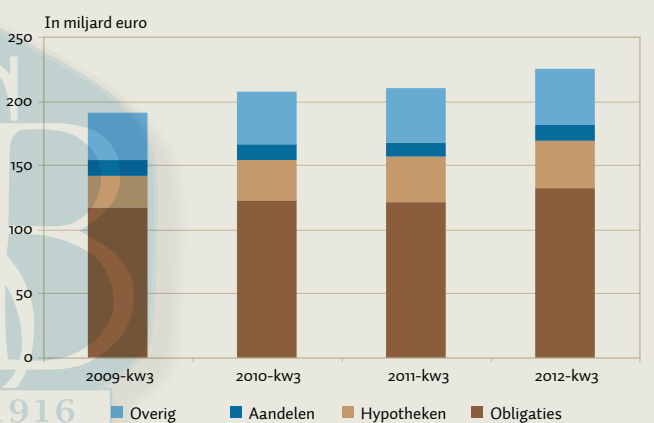
MONETAIR & FINANCIËEL

In het derde kwartaal van 2012 hebben levensverzekeraars op de beleggingsportefeuille die ze voor eigen risico aanhouden een positief rendement van 2,8 procent geboekt. Ook in het eerste en tweede kwartaal van 2012 zijn positieve rendementen geboekt (1,6 en 1,5 procent). Aan het eind van het derde kwartaal zijn de beleggingen opgelopen tot zo'n 226 miljard euro (figuur). Binnen de portefeuille vormen de beleggingen in obligaties veruit de grootste categorie met een totaal van 132 miljard euro. Het gaat hierbij voor 90 miljard euro om staatsobligaties en voor 42 miljard euro om bedrijfsobligaties.

De gewogen gemiddelde looptijd van deze vastrentende beleggingen bedraagt 13 respectievelijk 5 jaar. Dit betekent dat deze effecten gevoelig zijn voor ontwikkelingen in de lange rente. De verplichtingen op de balans van levensverzekeraars hebben een grotere omvang en langere looptijd dan deze vastrentende activa. Om de rentevoeligheid van de activa meer in overeenstemming te brengen met die van de verplichtingen sluiten levensverzekeraars rentederivaten af. Door gebruik te maken van zogenoemde swaptions – opties op swaps – en renteswaps hebben levensverzekeraars de gewogen gemiddelde looptijd van hun vastrentende beleggingen verlengd. Van de portefeuille staatsobligaties kent veruit het grootste deel – 72 miljard – een AAA-rating, bij de bedrijfsobligaties is de rating gemiddeld genomen lager. In de afgelopen jaren is de vraag naar hoogwaardig kredietpapier in het algemeen toegenomen, waardoor de prijs is gestegen. Deze ontwikkeling heeft mede geleid tot de positieve beleggingsresultaten voor de levensverzekeraars, die zijn opgebouwd uit gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten. Naast obligaties beleggen levensverzekeraars direct en

indirect in hypotheek (voor 38 miljard euro), aandelen (voor 11 miljard euro) en overige beleggingen (45 miljard euro, waaronder beleggingen in groepsmaatschappijen, vastgoed en deposito's). Uit de figuur is op te maken dat de levensverzekeraars een vaste koers varen: de beleggingsmix is de afgelopen twee jaar niet significant gewijzigd. Levensverzekeraars beleggen veel in vastrentende waarden en minder in aandelen, zeker in vergelijking tot andere institutionele beleggers. ■ **HENK KLEIN TEESLINK** (DNB)

Beleggingen voor risico levensverzekeraars

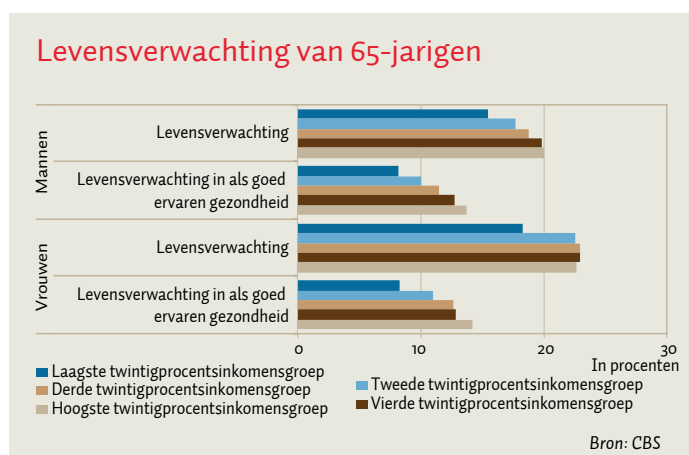

Rijke 65-jarigen leven langer en gezonder

ECONOMIE & SAMENLEVING

Jongens die in 2011 werden geboren hadden een gemiddelde levensverwachting van 79,0 jaar, meisjes van 82,9 jaar. Mannen die in 2011 de leeftijd van 65 jaar bereikten, hadden nog een gemiddelde levensverwachting van 18,0 jaar, vrouwen van 65 jaar hadden gemiddeld nog 21,3 jaar. De levensverwachting in Nederland is ongelijk verdeeld over de verschillende inkomensgroepen. Een 65-jarige man uit een huishouden in de laagste inkomensgroep heeft nog 15,5 levensjaren voor de boeg. Bij mannen uit de hoogste inkomensgroep is dat 20 jaar. Bij 65-jarige vrouwen is het verschil in levensverwachting tussen de laagste en hoogste inkomensgroep eveneens bijna 4,5 jaar (18,3 versus 22,7 jaar). De inkomensgroepen

zijn ingedeeld volgens het besteedbaar jaarinkomen van een huishouden. Dit inkomen is omwille van onderlinge vergelijkbaarheid tussen huishoudens gecorrigeerd voor grootte en samenstelling van het desbetreffende huishouden. Mensen in de hogere inkomensgroepen leven niet alleen langer, maar brengen ook meer levensjaren in goede gezondheid door. Gezondheid kan op verschillende manieren worden afgebakend. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden naar ervaren gezondheid, psychische gezondheid, lichamelijke beperkingen of chronische ziekten. De gemiddelde levensverwachting in als goed ervaren gezondheid bij 65-jarige mannen in de hoogste inkomensgroep bedroeg 13,7 jaar tegenover 8,2 jaar voor mannen met de laagste inkomens. Bij vrouwen was het verschil tussen deze inkomensgroepen nog iets groter, namelijk bijna 6 jaar (14,2 versus 8,3 jaar). De levensjaren die worden doorgebracht in goede geestelijke gezondheid evenaren bij rijke mannen bijna de gemiddeld te verwachten levensjaren op 65-jarige leeftijd. Dit komt vooral doordat mannen met een hogere sociaaleconomische status minder psychische klachten hebben. Mannen van 65 jaar in de hoogste inkomensgroep leven gemiddeld nog bijna 19,5 jaar in goede geestelijke gezondheid. Rijke 65-jarige vrouwen mogen nog ruim 20 levensjaren in goede geestelijke gezondheid tegemoet zien, 2 jaar korter dan de gemiddelde levensverwachting bij vrouwen op die leeftijd. Maar het is, net als bij mannen, ongeveer 5,5 jaar langer dan in de laagste inkomensgroep. Voor levensverwachting zonder lichamelijke beperkingen zijn de verschillen overeenkomstig. De verschillen in levensverwachting zonder chronische ziektes zijn kleiner. ■ **MARION VAN DEN BRAKEL EN KIM KNOOPS (CBS)**

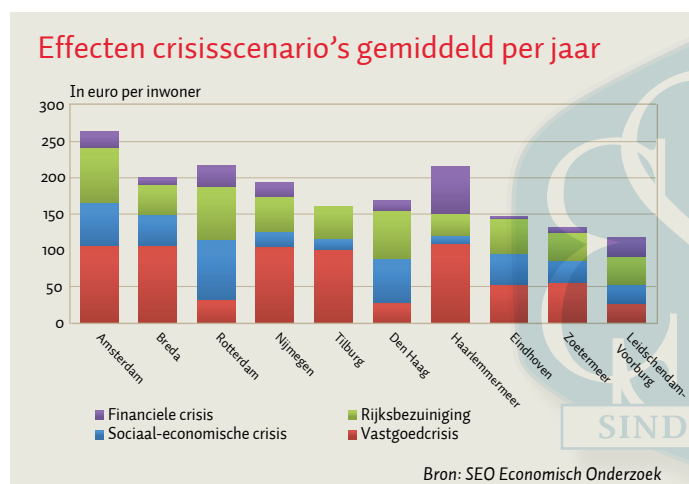

De crisisbestendigheid van gemeenten

ECONOMIE & SAMENLEVING

Voor tien gemeenten is in 2012 een financiële stresstest uitgevoerd. Daarin is onderzocht wat de financiële gevolgen zijn van verschillende extreme, maar plausibele scenario's van een sociaaleconomische crisis (economische krimp en stijgende werkloosheid), een vastgoedcrisis (dalende vastgoedprijzen en minder vastgoedtransacties), een omvangrijke rijksbezuiniging (oplopend tot twintig miljard euro) en een financiële crisis (stijging lange rente). De effecten van deze scenario's zijn doorgerekend op de inkomsten en uitgaven van een gemeente gedurende een periode van vijf jaar waarin de crisis zich

voordoet. De figuur toont de effecten in euro's per inwoner (gemiddeld per jaar) waarmee de financiële positie van de gemeente verslechtert. De vastgoedcrisis veroorzaakt de grootste negatieve effecten in Amsterdam, Breda, Nijmegen, Tilburg en Haarlemmermeer. Dit komt door relatief omvangrijke portefeuilles van grondexploitatie of hoge begrote inkomsten voor de komende vijf jaar. De sociaal-economische crisis heeft een groei van het aantal bijstandgerechtigden als gevolg, waarvan de grote gemeenten Amsterdam, Den Haag en vooral Rotterdam de grootste negatieve effecten ervaren. Een korting op het Gemeentefonds als gevolg van een rijksbezuiniging heeft het meest effect op gemeenten die per inwoner de meeste inkomsten daaruit ontvangen; wederom Amsterdam, Rotterdam en Den Haag.

Zowel een vastgoedcrisis, een sociaal-economische crisis, als een rijksbezuiniging is op dit moment tot op zekere hoogte aan de orde. Tellen we daarom de schokken van deze scenario's op, dan valt op dat Amsterdam het grootste cumulatieve effect per inwoner heeft, met jaarlijks ruim 240 euro. Zoetermeer en Leidschendam-Voorburg zijn van de tien onderzochte gemeenten het minst gevoelig, met een effect van respectievelijk 125 en 90 euro. Het effect van de financiële crisis uit zich in stijgende rentelasten. Gemeenten die de komende jaren relatief veel van plan zijn te gaan lenen, zoals Haarlemmermeer, zijn daarom gevoelig voor een dergelijke financiële crisis. Beleidsreacties van gemeenten die gericht zijn op het mitigeren van effecten en op financieel herstel zijn buiten beschouwing gelaten. Zodoende zijn gepresenteerde bedragen de zuivere effecten van de onderzochte crises. ■ **MATTHIJS GERRITSEN (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)**

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.